

Διεθνής Σχολή Σπουδών Ολοκαυτώματος Γιαντ Βασσέμ, Ιερουσαλήμ

Μεταφορά Εβραίων από το Ντύσσελτορφ στη Ρίγα 11 - 17 Δεκεμβρίου 1941:

Απόσπασμα από το: "Πώς ήταν δυνατόν" – ένα τακτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα τους δράστες και τους αμέτοχους θεατές από τη Διεθνή Σχολή Σπουδών Ολοκαυτώματος..

Η αναφορά του Σάλιτερ	Η μαρτυρία της Χίλντε Σέρμαν
I. Προετοιμασία της Μεταφοράς	
<p>Η μεταφορά των Εβραίων που ήταν προγραμματισμένη για την 11^η Δεκεμβρίου 1941 περιλάμβανε 1.007 Εβραίους... Την ομάδα που θα μεταφερόταν αποτελούσαν Εβραίοι και των δύο φύλων, διαφόρων ηλικιών, από βρέφη ως άτομα 65 ετών.</p> <p>Κατά τη διαδρομή από τον περίβολο των σφαγείων [το καθορισμένο σημείο συγκέντρωσης] ως την πλατφόρμα, ένας Εβραίος αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει πέφτοντας μπροστά σε ένα τραμ. Πιάστηκε όμως στον προφυλακτήρα του τραμ και τραυματίστηκε ελαφρά μόνον. Συνήλθε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και διαπίστωσε ότι δε μπορούσε να αποφύγει να μοιραστεί τη μοίρα των απελαθέντων. Μια ηλικιωμένη Εβραία απομακρύνθηκε περπατώντας από την πλατφόρμα χωρίς κανείς να την αντιληφθεί, καθώς έβρεχε και ήταν σκοτεινά. Μπήκε σε ένα γειτονικό σπίτι, έβγαλε τα ρούχα της και κάθισε σε μια τουαλέτα. Ωστόσο, την αντιλήφθηκε μια καθαρίστρια και οδηγήθηκε πίσω μαζί με τους υπόλοιπους.</p>	<p>... Σύμφωνα με τις διαταγές της Γκεστάπο, μπορούσαμε να πάρουμε μέχρι 50 κιλά αποσκευές και ένα υπόστρωμα μήκους 70 εκατοστών και πλάτους 30 με τις αντίστοιχες κουβέρτες κτλ. Φυσικά, όλοι προσπάθησαν να χωρέσουν ό, τι καλύτερο είχαν στη βαλίτσα, καθώς δεν ήξεραν για πόσο θα έπρεπε να αντέξουν κατά τη διάρκεια αυτής της λεγόμενης «μετεγκατάστασης». ... Έτσι λοιπόν ανεβήκαμε στο τραίνο στις 10 του μήνα [Δεκεμβρίου 1941]. Αποχαιρέτησα τους γονείς μου...</p> <p>Τον άντρα μου τον έλεγαν Κουρτ Βίντερ. Απελάθηκα μαζί με την οικογένειά του. Φτάσαμε στο Ντύσσελτορφ την αυγή. Έπρεπε να αποβιβαστούμε και να περπατήσουμε ως τον περίβολο των σφαγείων, όπου και συγκεντρωθήκαμε. Θυμάμαι ότι ήδη από εκείνο το σημείο οι πιο ηλικιωμένοι δε μπορούσαν να κουβαλήσουν τις αποσκευές τους και απλά τις πετούσαν στο δρόμο. Είδα πως μας κοιτάζαν οι άνθρωποι [της πόλης]. Δε βγήκαν στο δρόμο, μας κοιτάζαν πίσω από τα παράθυρα. Έβλεπα τις κουρτίνες που κουνιόνταν. Κανείς δε μπορεί να πει ότι δεν είδε τίποτα. Φυσικά και μας είδαν. Ήμασταν πάνω από χίλια άτομα.</p> <p>Έπειτα φτάσαμε στον περίβολο των σφαγείων [το σημείο συγκέντρωσης] και μείναμε όρθιοι εκεί όλη τη νύχτα. Παντού ήταν πλημμυρισμένο στα νερά. Ήταν μια φρικτή νύχτα. Αυτή ήταν η αρχή. Ήταν η πρώτη φορά που με χτύπησαν. Ήταν ένας υψηλόβαθμος αξιωματικός των Ες-Ες που στεκόταν στην είσοδο. Υπήρχαν απότομα σκαλιά που οδηγούσαν κάτω, στον περίβολο, κι ο κόσμος δεν προχωρούσε αρκετά γρήγορα. Μ' έσπρωξε λοιπόν φωνάζοντας: «Τι περιμένεις; Το τραμ; Τελειώσανε πια τα τραμ για 'σένα...» Λίγο</p>

	αργότερα ...
II. Η επιβίβαση στο τρένο	
<p>Η αναχώρηση των μεταφερομένων είχε προγραμματιστεί για τις 9.30. Κατά συνέπεια, οι Εβραίοι μεταφέρθηκαν στη ράμπα φόρτωσης στις 4.00 π.μ. έτοιμοι να επιβιβαστούν. Ωστόσο, η <i>Reichsbahn</i> [η Γερμανική Εταιρεία Σιδηροδρόμων] ισχυρίστηκε ότι, λόγω έλλειψης προσωπικού, δε μπορούσε να έχει το τρένο έτοιμο τόσο νωρίς. Συνεπώς η φόρτωση των Εβραίων στα βαγόνια δεν ξεκίνησε πριν από τις 9.00 π.μ. Η φόρτωση των Εβραίων στα βαγόνια έγινε με μεγάλη βιασύνη, καθώς η <i>Reichsbahn</i> επέμενε ότι το τρένο έπρεπε να αναχωρήσει στην προβλεπόμενη ώρα. Επομένως δεν είναι απορίας άξιο το ότι μερικά βαγόνια υπερφορτώθηκαν με 60-65 άτομα ενώ άλλα είχαν μόνο 35-40 επιβάτες. Αυτό δημιούργησε προβλήματα σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής ως τη Ρίγα, εφόσον ορισμένοι Εβραίοι επανειλημμένα αποπειράθηκαν να μεταβούν στα λιγότερο φορτωμένα βαγόνια. Επέτρεψα, σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές τις αλλαγές, όσο ήταν δυνατόν μέσα στα χρονικά πλαίσια που διαθέταμε, καθώς υπήρχαν επίσης και μητέρες που είχαν χωριστεί από τα παιδιά τους.</p> <p>... Η φόρτωση του τρένου ολοκληρώθηκε στις 10.15 και το τρένο αναχώρησε από το σταθμό Ντύσσελντορφ-Ντέρεντορφ στις 10.30 περίπου...</p>	<p>Την αυγή της επόμενης μέρας μας οδήγησαν με τη βία στην αποβάθρα. Το τρένο δεν είχε έρθει ακόμα. Έκανε τρομερό κρύο. Περιμέναμε και περιμέναμε όρθιοι ως τις 9 π.μ. Τότε μας φώναξαν και το ταξίδι ξεκίνησε στις 11 Δεκεμβρίου 1941...</p> <p>Μας είχαν πάρει τα πάντα. Ένας από μας ρώτησε έναν από τους φρουρούς, έναν άντρα των Ες-Ες, πότε θα ερχόταν το τρένο. Έβγαλαν ρόπαλο και τον χτύπησαν τόση ώρα που έμεινε πεισμένος καταγής. Δεν ανέβηκε στο τρένο. Αυτός ήταν ο πρώτος μας νεκρός. Αυτή ήταν η αρχή...</p>
III. Το τρένο ξεκινά	
<p>Διαπίστωσα ότι το βαγόνι που προοριζόταν για τους φρουρούς δεν είχε τοποθετηθεί στη μέση, αλλά στο τέλος του συρμού, ήταν δηλαδή το βαγόνι με αριθμό 21... Λόγω βλάβης στο σύστημα θέρμανσης, η πίεση του ατμού δεν έφτανε στα τελευταία βαγόνια του τρένου. Λόγω του ψύχους, τα ρούχα των φρουρών δεν στέγνωσαν. (Εβρεχε σε όλη τη διάρκεια του ταξιδιού.) Κατά συνέπεια, έπρεπε να αντιμετωπίσω το πρόβλημα φυλάκων που δε μπορούσαν να εκτελέσουν υπηρεσία, λόγω ασθένειας...</p> <p>Ο υπεύθυνος της μεταφοράς δε μπορούσε από τη θέση του να δει</p>	<p>Ήμασταν σε ένα επιβατηγό βαγόνι. Αυτό έγινε πριν αρχίσουν να χρησιμοποιούν βαγόνια μεταφοράς ζώων. Ήμασταν τόσο στριμωγμένοι που η ζέστη ήταν αφόρητη. Επιπλέον είχε και θέρμανση, που ήταν περιττή. Στο άλλο βαγόνι, όπου ήταν τα παιδιά, δεν είχε καθόλου θέρμανση. Σχεδόν πάγωσαν από το κρύο...</p>

<p>ολόκληρο το συρμό. Όποτε σταματούσε το τραίνο, οι Εβραίοι προσπαθούσαν να επικοινωνήσουν με τους ανθρώπους στους σταθμούς, να στείλουν γράμματα ή να ζητήσουν νερό. Το αποτέλεσμα ήταν ότι αναγκάστηκα να τοποθετήσω δυο φρουρούς σε ένα από τα μπροστινά βαγόνια...</p>	
---	--

IV. Το ταξίδι

<p>Στις 11.10 (στις 12 Δεκεμβρίου) φτάσαμε στο Κόνιτς. [Ο Σάλιτερ ήθελε αναδιάταξη του συρμού, έτσι ώστε το βαγόνι των φρουρών να βρίσκεται στη μέση του τραίνου.] Αρχικά συμφωνήσαμε, αλλά έπειτα ο σταθμάρχης δήλωσε ότι ... δεν ήταν δυνατόν μου είπε ότι το τραίνο θα έπρεπε να αναχωρήσει αμέσως. Η αναδιάταξη των βαγονιών θα ήταν αδύνατη. Η συμπεριφορά του σταθμάρχη μου φάνηκε παράξενη και τον ενημέρωσα ότι θα ανέφερα το θέμα στους ανώτερους του. Απάντησε ότι δε θα μπορούσα να επικοινωνήσω με τον προϊστάμενό του. Είχε τις διαταγές του. Το τραίνο έπρεπε να φύγει, καθώς έρχονταν άλλα δυο τραίνα πίσω μας.</p> <p>Πρότεινε να βγάλω τους Εβραίους από το μεσαίο βαγόνι και να τους βάλω στο βαγόνι δευτέρας θέσεως που είχαν οι φρουροί. Έτσι θα μπορούσα να βάλω τους φρουρούς στο βαγόνι που θα άδειαζε. Θεωρώ ότι κάποιος από τα ανώτερα κλιμάκια θα πρέπει να φροντίσει ώστε ο σιδηροδρομικός αυτός να ενημερωθεί ότι μέλη της Γερμανικής αστυνομίας δικαιούνται μεταχείριση διαφορετική από εκείνη που επιφυλάσσεται στους Εβραίους. Έχω την εντύπωση ότι πρόκειται για ένα από εκείνα τα άτομα τα οποία αναφέρονται ακόμη στους «καημένους τους Εβραίους» και τα οποία αγνοούν παντελώς τη σημασία του όρου «Εβραίος»...</p> <p>... Στο Τίλσιτ: Εκεί ... το βαγόνι των φρουρών τοποθετήθηκε στην αρχή του συρμού και είχαν επιτέλους λίγη θέρμανση, κάτι που οι φρουροί εκτίμησαν ιδιαίτερα ... καθώς τα ρούχα τους ήταν μούσκεμα και μπόρεσαν επιτέλους να τα στεγνώσουν... Κανονικά η διαδρομή από το σημείο αυτό ως τη</p>	<p>Θυμάμαι ότι υποφέραμε από τρομερή δίψα. Είχαμε πάρει ψωμί μαζί μας αλλά η δίψα ήταν αφόρητη. Όλοι στο βαγόνι είχαμε πυρετό λόγω της τρομερής ζέστης. Φτάσαμε στο Ίνστερμπουργκ, στα σύνορα της πρώην Πολωνίας. Εκεί το τραίνο σταμάτησε. Άνοιξαν τις πόρτες και μας επέτρεψαν να μαζέψουμε χιόνι για να πιούμε. Το ήπιαμε όταν έλιωσε...</p> <p>Δεν έβγαλα τις μπότες μου γιατί ήξερα ότι δε θα μπορούσα να τις ξαναφορέσω καθώς τα πόδια μου είχαν πρησεί. Ήμουν η μόνη που δεν είχα πυρετό και μπορούσα να βγω από το τραίνο. Έτσι έβαλα όσο χιόνι μπορούσα σε πιάτα και έδωσα ακόμα και σε γειτονικά βαγόνια από τα παράθυρα. Στο τέλος της αποβάθρας είδα ένα ταχυδρομικό κουτί. Έγραφα μια κάρτα στους γονείς μου όπου τους έλεγα ότι όταν έρθει η σειρά τους να πάρουν μόνο ζεστά ρούχα. Έμαθα αργότερα από κάποιον γνωστό ότι έλαβαν την κάρτα μου.</p> <p>Επί τρεις μέρες και τέσσερις νύχτες διασχίζαμε τη Λιθουανία. Μου έκαναν μεγάλη εντύπωση η κατοικίες των χωρικών με τις χορταρένιες στέγες. Ήταν κάτι που δεν έβλεπες στη Γερμανία. Έπαιρναν νερό από πηγάδια. Στη Γερμανία είχαμε τρεχούμενο νερό. Οι άνθρωποι γύρω από τα πηγάδια φορούσαν τσόχινες μπότες και γούνες προβάτων. Φαίνονταν τόσο δυστυχείς. Σκέφτηκα: Θεούλη μου, αυτοί οι Λιθουανοί είναι όλοι τους καλοί Καθολικοί, αν ζουν έτσι υπό Γερμανική κατοχή, τι μοίρα περιμένει εμάς που είμαστε εκτοπισμένοι Εβραίοι...</p>
--	--

<p>Ρίγα διαρκεί 14 ώρες, καθώς όμως η γραμμή ήταν μονή και το τραίνο μας ερχόταν σε δεύτερη προτεραιότητα, το ταξίδι μας είχε συχνές καθυστερήσεις που διαρκούσαν πολλή ώρα...</p>	
IV. Το τέλος του ταξιδιού	
<p>Φτάσαμε στη Ρίγα στις 21.50. Το τραίνο παρέμεινε στο σταθμό επί μιάνιση ώρα... Το τραίνο έμεινε ακινητοποιημένο χωρίς θέρμανση. Η θερμοκρασία έξω ήταν 12 βαθμοί Κελσίου κάτω από το μηδέν. Στη 1.45 π.μ. παραδώσαμε την ευθύνη για το τραίνο και έξι Λιθουανοί φρουροί ανέλαβαν τη φύλαξή του. Καθώς ήταν ήδη περασμένα μεσάνυχτα, ήταν σκοτεινά και η αποβάθρα ήταν σκεπασμένη με ένα λεπτό στρώμα πάγου, αποφασίστηκε η μεταφορά των Εβραίων στο Γκέτο Σαρνέλ να γίνει το πρωί της Κυριακής...</p> <p>... Η Ρίγα έχει πληθυσμό περίπου 360.000. Από αυτούς οι 35.000 περίπου ήταν Εβραίοι. Όπως και σε άλλα μέρη, η παρουσία των Εβραίων ήταν ιδιαίτερα έντονη στις επιχειρήσεις. Μετά την είσοδο των Γερμανικών στρατευμάτων, τα καταστήματά τους έκλεισαν και κατασχέθηκαν. Οι Εβραίοι κλείστηκαν σε ένα γκέτο που περιβάλλεται από αγκαθωτό συρματόπλεγμα. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν μόνο 2.500 άρρενες Εβραίοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται για καταναγκαστικά έργα. Οι υπόλοιποι Εβραίοι χρησιμοποιήθηκαν αλλού ή εκτελέστηκαν από τους Λιθουανούς... Από όσο μπορώ να κρίνω, οι Λιθουανοί είναι φιλικόι προς τους Γερμανούς και πολλοί από αυτούς μιλούν Γερμανικά... Το μίσος τους κατευθύνεται κυρίως ενάντια στους Εβραίους. Ως αποτέλεσμα, από τη στιγμή της απελευθέρωσής τους, έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην εξόντωση αυτών των παρασίτων. Ωστόσο, όπως πληροφορήθηκα από σιδηροδρομικούς, τους φαίνεται παράξενο που οι Γερμανοί στέλνουν Εβραίους στη Λιθουανία, αντί να τους εξολοθρεύουν στη χώρα τους.</p>	<p>Τη νύχτα το τραίνο σταμάτησε ξαφνικά. Δεν είχαμε ιδέα πού ήμασταν. Την αυγή μπορέσαμε να διακρίνουμε μια πινακίδα που έγραφε Σιροτάβα. Πού είναι η Σιροτάβα; Τι είναι η Σιροτάβα; Έκανε τρομερό κρύο. Γύρω στις 10 π.μ. ακούσαμε γαβγίσματα σκυλιών. Αποσπάσματα των Ες-Ες έφτασαν και περικύκλωσαν το τραίνο. Οι πόρτες άνοιξαν και άρχισαν τις φωνές: έξω, έξω, γρήγορα, γρήγορα. Έπρεπε να βγούμε έξω και οι τελευταίοι έπρεπε να καθαρίσουν τα βαγόνια με τα χέρια. Δεν υπήρχαν εργαλεία. Έπρεπε να στηθούμε στη σειρά στην πλατφόρμα. Έφτασε ένα αυτοκίνητο με δυο υψηλόβαθμους αξιωματικούς των Ες-Ες. Βγήκαν από το αμάξι και θυμάμαι ότι ένας από αυτούς άρχισε να φωνάζει: σχηματίστε σειρές των πέντε ατόμων και μπρος για το γκέτο. Ήταν ένας άνθρωπος που τον έλεγαν Μάγιερ, από το Γκόρντ, ένα χωριό κοντά στο Ντύσσελντορφ. Αυτός είχε δυο παιδιά στην αγκαλιά, δυο μικρά αγοράκια, και ρώτησε: Κύριε, είναι πολύ μακριά το Γκέτο; Αντί γι απάντηση, ο αξιωματικός έβγαλε ένα ραβδί ... και τον χτύπησε στο πρόσωπο. Αμόλησε ένα λυκόσκυλο κατά πάνω του. Ο άνθρωπος έπεσε κάτω, μαζί με τα παιδιά. Όταν σηκώθηκε, το στόμα του ήταν όλο αίματα και τα δόντια του ήταν σπασμένα. Αυτή ήταν η πρώτη μας εντύπωση από τη Λιθουανία, τη Ρίγα, τη Σιροτάβα... Υπήρχε πάγος παντού... Το γκέτο απείχε περίπου 20-25 χιλιόμετρα από τη Σιροτάβα. Οι άνθρωποι πετούσαν τα πράγματά τους. Οι Λιθουανοί, όχι απλώς παρακολουθούσαν, αλλά έκλεβαν κιόλας. Μόλις έφυγε το τραίνο άρπαξαν ό, τι είχε πέσει κάτω. Έπειτα διασχίσαμε ένα προάστιο κι ανεβήκαμε ένα μικρό λόφο. Μετά είδαμε μια σιδερένια πύλη. Άνοιξε και βρεθήκαμε στο γκέτο.</p> <p>Πηγή: Γιαντ Βασσέμ, Αριθμός Αρχείου 0.3/7337.</p>
<p>Συμπεράσματα:</p>	
<p>α) Οι προμήθειες [για τους φρουρούς] ήταν καλές και σε ικανοποιητική ποσότητα. β) Τα όπλα και τα πυρομαχικά που</p>	

μας παρασχέθηκαν ήταν επαρκή...
γ) Οι δύο προβολείς έρευνας μας
εξυπηρέτησαν...
δ) Η βοήθεια του [Γερμανικού]
Ερυθρού Σταυρού [προς τους
Γερμανούς φρουρούς] είναι αξιέπαινη.
ε) Για να παρέχεται νερό στους
Εβραίους, είναι απαραίτητο η
Γκεστάπο να έλθει σε συνεννόηση με
τη Reichsbahn (Γερμανική Εταιρεία
Σιδηροδρόμων) και να φροντίσουν
ώστε να υπάρχουν στάσεις της μιας
ώρας ανά ημέρα σε κάποιο σταθμό
του Ράιχ. Λόγω του
χρονοδιαγράμματος, η Reichsbahn
έδειξε απροθυμία να συμμορφωθεί με
τις υποδείξεις του υπεύθυνου
μεταφοράς. Συνήθως οι Εβραίοι έχουν
ήδη περάσει 14 ή περισσότερες ώρες
στο δρόμο πριν την αναχώρηση του
τραίνου μεταφοράς και έχουν
καταναλώσει ό, τι υγρό μετέφεραν μαζί
τους. Όταν δεν τους παρέχεται νερό
κατά τη διάρκεια του ταξιδιού,
προσπαθούν, παρά τη σχετική
απαγόρευση, να εγκαταλείψουν το
τράινο σε κάθε δυνατό σημείο ή
ζητούν από άλλους να τους φέρουν
νερό.
στ) Είναι επίσης αναγκαίο η
Reichsbahn να έχει έτοιμα τα τράινα
τουλάχιστον 3-4 ώρες πριν την
αναχώρηση, έτσι ώστε η φόρτωση των
Εβραίων και των αποσκευών τους να
γίνεται με τάξη.
ζ) Η Γκεστάπο πρέπει να διασφαλίσει
ότι το βαγόνι για το σώμα των
φρουρών θα τοποθετείται στο μέσο του
συρμού... Αυτό είναι απαραίτητο για
την επίβλεψη της μεταφοράς...
η) Οι άνδρες της φρουράς δε μου
έδωσαν καμία αφορμή για παράπονα.
Με εξαίρεση το γεγονός ότι έπρεπε να
προτιρέπω κάποιους από αυτούς να
δρουν με μεγαλύτερη ενεργητικότητα
κατά των Εβραίων που ήθελαν να
παραβούν τις διαταγές μου, όλοι
συμπεριφέρθηκαν καλά και εκτέλεσαν
καλά το καθήκον τους. Δεν
εκδηλώθηκαν περιστατικά ασθενειών
ή άλλα προβλήματα.

Υπογραφή: Σάλιτερ, Λοχαγός της
Αστυνομίας Φρούρησης

Πηγή:

Γιαντ Βασσέμ, Αριθμός Αρχείου 0.2/1145.